

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Prejav

13. októbra 2022

Prejav Tonyho Murphyho, predsedu Európskeho dvora audítorov

Prezentácia výročnej správy EDA za rok 2021

Výbor pre kontrolu rozpočtu – Európsky parlament

13. októbra 2022

V prípade rozdielov má prednosť hovorený text.

Vážená pani predsedníčka,

ctené panie poslankyne, ctení páni poslanci,

vážený pán komisár,

[zástupca predsedníctva Rady],

je mi ctou byť tu po prvýkrát ako **novozvolený predseda** Európskeho dvora audítorov (EDA).

Najskôr by som chcel v krátkosti uviesť niekoľko **slov o sebe**. Som **audítor** s viac než štyridaťročnými skúsenosťami v audite verejného sektora na vnútroštátnej i európskej úrovni – v írskkej najvyššej kontrolnej inštitúcii, Európskej komisii a EDA. V EDA pracujem už takmer desať rokov v rôznych funkciách a komorách a v roku 2018 som sa stal členom EDA.

Ako **predseda sa zameriam** na pokračovanie našej práce s cieľom poskytnúť tomuto **výboru** podporu v podobe informácií, ktoré potrebujete na plnenie svojej úlohy a zlepšiť **povinnosť zodpovedať sa a transparentnosť** všetkých druhov opatrení EÚ v záujme našich občanov.

Dnes tu však pred Vami stojím aj ako **člen zodpovedný za našu výročnú správu** za rok 2021, čo bola moja predchádzajúca funkcia.

V tejto úlohe som sa v uplynulých rokoch stretol a spolupracoval s mnohými z Vás, a preto z vlastnej skúsenosti viem, že medzi našimi inštitúciami existuje **úzka a konštruktívna spolupráca**. Veľmi sa teším na to, že Vás budem stretávať a spolupracovať s **Vami všetkými** a že budeme prehlbovať našu úspešnú spoluprácu.

Výročná správa je naším **hlavným produktom** a jej vypracovanie si vyžaduje **spoločné úsilie**. Výročná správa, ktorú Vám dnes predstavujem, by neexistovala bez intenzívnej **tímovej práce a odhodlania** a rád by som využil túto príležitosť, aby som sa poďakoval mnohým **audítorom a podporným zamestnancom**, ktorí sa podieľali na všetkých fázach audítorskej činnosti, **členom zodpovedným za jednotlivé kapitoly** a celému **kolégiu**.

Táto výročná správa sa uverejňuje vo veľmi **odlišnom kontexte** ako minuloročná správa. Najskôr sme sa všetci napriek pretrvávajúcim prevádzkovým problémom vyplývajúcim z **krízy spôsobenej ochorením COVID-19** usilovne snažili poskytovať účinné služby a teraz sa musíme vyrovnávať s **ruskou útočnou vojnou** na Ukrajine. Jej celosvetové dôsledky a šíriaca sa **energetická kríza** vytvárajú pre nás všetkých nové výzvy.

Riadenie financií EÚ **správnym a účinným** spôsobom je dôležitejšie než kedykoľvek predtým. Vyžaduje si **zvýšenú zodpovednosť** pre Komisiu, ako aj členské štáty, ale aj pre nás na Európskom dvore audítorov.

Aké sú hlavné zistenia našej výročnej správy za rok 2021?

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sme k **účtovnej závierke EÚ** vydali výrok bez výhrad – nebola ovplyvnená významnými nesprávnosťami.

Pokiaľ ide o **príjmy**, zistili sme, že celková chybovosť **nebola významná**. Zistili sme však určité pretrvávajúce nedostatky v kontrolách týkajúcich sa tzv. tradičných vlastných zdrojov v niektorých členských štátoch a určitých súvisiacich procesov v Komisii.

V našej výročnej správe za rozpočtový rok 2021 sa po prvýkrát okrem rozpočtových zdrojov schválených ako súčasť **VFR** zaoberáme i iniciatívou *Next Generation European Union (NGEU)* a najmä **Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti**.

Z tohto dôvodu po prvýkrát vydávame **dva samostatné výroky** k zákonnosti a správnosti výdavkov za rok 2021: jeden k **výdavkom z rozpočtu EÚ** a jeden k **výdavkom z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti**.

Dva samostatné výroky predkladáme preto, aby sme zohľadnili **rozdiely** medzi rozpočtovými výdavkami podľa viacročného finančného rámca (VFR) a výdavkami z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti je **dočasný nástroj financovaný vydávaním dlhopisov**, avšak najdôležitejšie je, že je založený na **odlišnom modeli vykonávania**. Na rozdiel od rozpočtových výdavkov EÚ, ktoré sú založené na **preplatení oprávnených nákladov alebo dodržiavaní podmienok** stanovených v predpisoch EÚ alebo vnútroštátnych predpisoch, v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti je podmienkou platby **uspokojivé dosiahnutie vopred stanovených míľnikov alebo cieľov**.

Najprv by som predstavil naše stanovisko a zistenia o **výdavkoch z rozpočtu EÚ**:

Na základe našej reprezentatívnej vzorky 740 transakcií sme zistili, že celková miera nesprávností sa od minulého roka **zvýšila** a v roku 2021 dosiahla 3,0 % (z 2,7 % v rokoch 2020 a 2019).

Vzhľadom na rozšírený charakter problémov, ktoré sme odhalili (t. j. rozšírenosť chýb), sme už tretí rok po sebe vyjadrili **záporný výrok**.

Naše zistenia opäť potvrdzujú naše predchádzajúce posúdenie, že na chybovosť má vplyv **spôsob vyplácania finančných prostriedkov**, t. j. či sa vyplácajú ako **refundácia vzniknutých nákladov** alebo skôr na základe **nároku**.

V prípade **výdavkov s vysokým rizikom**, ktoré tvoria jasnú **väčšinu** (63 %) nášho kontrolovaného súboru, sa miera chybovosti odhaduje na 4,7 %. Hovoríme tu najmä o oblasti súdržnosti, ale aj o iných okruhoch politik EÚ vrátane „Jednotného trhu“, „Migrácie“, „Bezpečnosti“, „Susedstva“ a častí „Prírodných zdrojov“.

V prípade **výdavkov s nízkym rizikom** sme dospeli k záveru, že odhadovaná chybovosť **nepresiahla 2 % prah významnosti**. Patria sem výdavky založené na nárokoch, ako je priama pomoc poľnohospodárom, granty z programu Erasmus pre študentov a mzdy a dôchodky úradníkov EÚ.

Ak sa na chvíľu **pozrieme bližšie na jednotlivé okruhy politik**, počnúc **súdržnosťou**, zistíme niekoľko typických chýb, ako sú neoprávnené náklady, nedostatok základných podporných dokumentov, porušovanie pravidiel jednotného trhu / štátnej pomoci a porušovanie pravidiel verejného obstarávania.

Chybovosť v tomto type výdavkov odhadujeme **na 3,6 %** (3,5 % v roku 2020).

Chcel by som Vám, vážená pani predsedníčka, poskytnúť niekoľko **konkrétnych príkladov chýb**, ktoré sme zistili, aby som lepšie objasnil, o čom hovorím:

- jeden program, ktorý sme kontrolovali, zahŕňal náklady partnerov so sídlom v **nesprávnej zemepisnej oblasti**. Takéto výdavky boli neoprávnené.
- v inom prípade sme zistili, že štvrtina **účastníkov sociálneho programu** určeného osobám, ktoré neboli zamestnané, nezúčastňovali sa na vzdelávaní ani na odbornej príprave, bola v skutočnosti **zamestnaná**.

Dôležitou súčasťou našej práce v oblasti súdržnosti, o ktorej viem, že sa o **ňu obzvlášť zaujíma** aj tento výbor, je činnosť **vnútroštátnych orgánov auditu**. Od roku 2017 posudzujeme prácu **týchto orgánov auditu** prostredníctvom testovania vecnej správnosti. Z našich auditov za posledných päť rokov vyplýva, že práca týchto orgánov auditu ešte dostatočne **nevyrovnáva vysoké riziko chýb** v tejto oblasti a v súčasnosti **obmedzuje rozsah**, v akom **sa môžeme** na ich prácu **spoliehať**.

Vážená pani predsedníčka, je dôležité vyzdvihnúť aj pozitívne príklady, s ktorými sa stretávame. V tejto súvislosti by som chcel poukázať na to, že v prípade jedného členského štátu sme zistili, že vnútroštátny **orgán auditu** poskytol podporu a poradenstvo, ako by riadiaci orgán mohol zlepšiť svoje postupy verejného obstarávania.

Teraz prejdem k **Prírodným zdrojom**: pri zohľadnení všetkých dostupných informácií sme zistili, že celkovo sa chybovosť **približuje** prahu významnosti.

Pri výdavkových oblastiach označených ako **vysokorizikové** (rozvoj vidieka, trhové opatrenia a ďalšie oblasti mimo SPP), t. j. približne v tretine tohto okruhu VFR, z našich

výsledkov vyplýva, že chybovosť je významná, pričom hlavným zdrojom chýb sú neoprávnení prijímatelia, administratívne chyby a neplnenie environmentálnych záväzkov.

Niekoľko príkladov chýb zistených v tejto výdavkovej oblasti:

- Odhalili sme niekoľko prípadov týkajúcich sa **hydínární**, ktoré podali viac než jednu žiadosť. Vo väčšine prípadov manželský pár požiadal o maximálnu výšku pomoci a uviedol, že by sa s nimi malo zaobchádzať ako so samostatnými poľnohospodármi, aj keď sa ich zvieratá nachádzali v rovnakých budovách.
- Pri audite poľnohospodárskeho podniku pomocou satelitných snímok sme zistili, že vyhlásenie poľnohospodára nezodpovedalo jeho **skutočnej poľnohospodárskej činnosti**. Viac ako polovica predmetnej platby sa preto považovala za chybu.

V tejto oblasti politiky by som chcel poukázať na **pozitívny prínos monitorovacích kontrol**. Tieto kontroly sú založené na satelitných snímkach, ktoré možno použiť na vnútroštátnej úrovni na kontrolu dodržiavania určitých pravidiel EÚ, napríklad žiadostí o pomoc na plochu. V roku 2021 sme preskúmali takéto využívanie satelitov talianskymi a španielskymi orgánmi a odporučili sme Komisii, aby ďalej podporovala ich využívanie v členských štátoch, pričom by mala zohľadniť, že takéto kontroly sa v súčasnosti vzťahujú len na 13 % plochy režimov priamej pomoci.

Pokiaľ ide o **Jednotný trh, inovácie a digitálne technológie**, zistili sme zvýšenie významnej chybovosti z 3,9 % v roku 2020 na **4,4 % v roku 2021**. Hlavným zdrojom chýb, najmä neoprávnených nákladov, ako sú náklady na zamestnancov, sú aj naďalej výdavky na výskum (najmä program Horizont 2020).

Niekoľko **príkladov** takýchto chýb:

- pri kontrole jedného malého a stredného podniku sme nenašli **žiadne časové záznamy** v prípade dvoch zamestnancov a iní zamestnanci vykázali odpracované hodiny, zatiaľ čo čerpali ročnú dovolenku. Takmer polovica hodín, ktoré sme preskúmali, bola neoprávnená.
- v inom projekte sme zistili, že výskumný pracovník v skutočnosti nemal **požadovanú akademickú kvalifikáciu**, aby mal nárok na získanie **štipendia z programu Marie Curie**. Všetky súvisiace náklady boli preto neoprávnené.

Pokiaľ ide o migráciu, hranice, bezpečnosť a obranu, našli sme chyby v takmer tretine transakcií, ktoré sme preskúmali:

- zistili sme, že jeden projekt týkajúci sa vnútornej bezpečnosti nevedol k nákupu **plánovaných terénnych vozidiel pre políciu** – a nemohli sme si byť istí, že skutočne zakúpené vozidlá boli skutočne použité na zamýšľané účely.

- zistili sme chyby v **postupe verejného obstarávania na zabezpečenie ubytovania pre žiadateľov o azyl** a rôzne problémy s následnými zmluvami, ktoré boli uzavreté s určitými hotelmi. Ani vnútroštátne orgány, ani Komisia tieto chyby nezistili.

Pokiaľ ide o okruh **Susedstvo a svet**, najčastejšie zistené chyby sa týkali výdavkov, ktoré nevznikli, chýbajúcich základných podporných dokumentov, neoprávnených nákladov a porušenia pravidiel verejného obstarávania. Takmer polovica kontrolovaných transakcií obsahovala chyby. **Napriek našej obmedzenej vzorke naše výsledky potvrdzujú, že riziko chýb v tomto okruhu je vysoké.** Chcel by som dodať, že napriek úsiliu Komisie poskytovať nám súčinnosť máme naďalej ťažkosti so získaním určitých **dokumentov od niektorých medzinárodných organizácií**, ktoré sú zodpovedné za vykonávanie programov EÚ.

Na záver sa budem zaoberať okruhom **Administratíva**. Takisto ako v predchádzajúcich rokoch nebola chybovosť podľa nášho odhadu významná. **Dve z piatich chýb**, ktoré sme vyčíslili, sa týkajú Parlamentu, jedna Komisie a dve ESVČ.

Dámy a páni, teraz sa budem zaoberať naším auditom **výdavkov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti**:

Ide v tomto roku o **novinku** v našej výročnej správe a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti budeme počas obdobia jeho fungovania venovať samostatnú správu.

Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti je založený na **odlišnom modeli vykonávania** než v prípade výdavkov z rozpočtu EÚ v rámci VFR, ktorý sa zameriava skôr na dosiahnutie **míľnikov a cieľov** než na refundáciu vzniknutých nákladov.

V našom audite na účely vyhlásenia o vierohodnosti sa preto zameriavame na to, či **Komisia** zhromaždila dostatočné a primerané dôkazy na podporu svojho **posúdenia**, že míľniky boli uspokojivo splnené. Súlad s **inými pravidlami EÚ a vnútroštátnymi pravidlami** nie je súčasťou **posúdenia Komisie** týkajúceho sa zákonnosti a správnosti platieb v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, a preto sa naň naše stanovisko nevzťahuje. Tento aspekt sa preskúma samostatne v rámci budúcich auditov, keď bude dokončená práca Komisie v tejto oblasti a budeme ho môcť posúdiť. Okrem toho neposudzujeme **účinnosť rôznych reforiem** obsiahnutých v míľnikoch. To by bola skôr téma pre budúce samostatné osobitné správy, v ktorých by sa mohla posudzovať ich účinnosť.

V **kontrolovanom súbore Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti** bola v roku 2021 jediná platba vo výške 11,5 mld. EUR uhradená Španielsku, keď vykázalo splnenie 52 míľnikov, ktoré sa všetky týkali reforiem.

Zistili sme, že **jeden z míľnikov** (týkajúci sa **reformy dane z príjmu právnických osôb**, a najmä zavedenia opatrení s cieľom „zabezpečiť minimálnu sadzbu 15 % pre daňovníkov“) nebol uspokojivo splnený. Zastávame názor, že dosah **nebol významný**. Ďalej sme konštatovali, že Komisia doteraz nestanovila **metódu na vyčíslenie dosahu míľnika či cieľa, ktorý nebol splnený**, t. j. aká suma by mala v dôsledku toho byť pozastavená.

Komisii sme predložili ďalšie **odporúčania** týkajúce sa posudzovania míľnikov, predovšetkým v súvislosti s dokumentáciou jej práce a kritériami na posudzovanie míľnikov.

Dámy a páni,

doteraz sme sa zaoberali aspektom **súladu** výdavkov EÚ s predpismi. **Využitie** dostupných finančných prostriedkov je však ďalšou oblasťou, ktorú skúmame, a táto **oblasť** pravidelne vyvoláva **obavy**. To sa v roku 2021 nezmenilo.

Neuhradené záväzky na konci roka 2021 dosiahli celkovú výšku 341,6 mld. EUR v porovnaní s 303,2 mld. EUR v minulom roku. Táto suma však po prvýkrát zahŕňa neuhradené záväzky súvisiace s Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti vo výške takmer 90 mld. EUR. Bez tejto sumy sa neuhradené záväzky v porovnaní s minulým rokom znížili, a to najmä v dôsledku oneskorení vo vykonávaní fondov zdieľaného riadenia v rámci VFR na roky 2021 – 2027.

V našej správe uvádzame aj informácie o expozícii rozpočtu EÚ voči možným **záväzkom** v budúcnosti. Táto expozícia sa v roku 2021 viac ako zdvojnásobila na 277,9 mld. EUR. Dôvodom bolo najmä vydanie dlhopisov vo výške 91 mld. EUR na financovanie balíka NGEU a zvýšenie finančnej pomoci členským štátom na ochranu pracovných miest a pracovníkov zasiahnutých pandémiou o 50,2 mld. EUR (SURE).

Z **horizontálneho hľadiska** podávame správy o otázkach, ktoré sa týkajú **výročnej správy** Komisie o **riadení a výkonnosti** rozpočtu EÚ, o ktorej budete ešte dnes diskutovať. Tento rok sme konštatovali, že obmedzenia *ex post* kontrol v rôznych oblastiach politiky ovplyvňujú spoľahlivosť **posúdenia rizika Komisie** a jeho klasifikáciu, pokiaľ ide o **výdavky s vysokým alebo nízkym rizikom**. Podávame aj správu o prezentácii **finančných opráv** neoprávnených platieb (5,6 mld. EUR) a domnievame sa, že ich prezentácia môže viesť k nedorozumeniu. Napokon, pokiaľ ide o oznámenie Komisie zaslané Maďarsku podľa **nariadenia o podmienenosti**, poznamenávame, že vo výročnej správe o monitorovaní a výkonnosti sa neuvádzajú podrobnosti o tomto oznámení ani o tom, ako môže ovplyvniť správnosť príslušných výdavkov. Komisia medzitým navrhla Rade opatrenia na ochranu rozpočtu a poskytla Vám dodatočné informácie, o ktorých viete a v ktorých upozornila na niekoľko problémov, vrátane systému verejného obstarávania a predchádzania konfliktom záujmov a ich nápravy.

Napokon sme úradu OLAF oznámili 15 prípadov podozrenia z podvodu, ktoré sme zistili v priebehu našej audítorskej práce v roku 2021 (2020: šesť prípadov) a úrad OLAF doteraz začal vyšetrovanie v piatich z nich. Máme zavedené dohody o spolupráci s Európskou prokuratúrou a úradom OLAF a od tohto roku postupujeme prípady podozrenia z podvodu obidvom súčasne, ak je to možné. Okrem jednotlivých prípadov, o ktorých môžeme mať podozrenie, sa Dvor audítorov zaoberá touto dôležitou témou prostredníctvom samostatných osobitných správ, v ktorých sme napríklad skúmali riziká podvodov ovplyvňujúce spoločnú poľnohospodársku politiku (14/2022), zaradenie hospodárskych subjektov na čiernu listinu (11/2022) a konflikty záujmov v rámci zdieľaného riadenia (pripravuje sa, 1. štvrtrok 2023).

Vážená pani predsedníčka, vážené poslankyne, vážení poslanci,

Naša výročná správa obsahuje **ďalšie podrobné informácie a zistenia**, ktoré by som chcel tiež zdôrazniť, ale nanešťastie môj čas je obmedzený. Chcel by som Vás preto na záver odkázať na text našej **výročnej správy** alebo nášho dokumentu **Audit EÚ v skratke**, ktorý ste všetci dostali.

Na záver by som chcel uviesť, že z našich zistení za rok 2021 vyplýva, že musíme **zostať ostražití** a **potrebujeme účinné kontroly na všetkých úrovniach**, pokiaľ ide o to, ako sa tieto peniaze vynakladajú a či sa dosiahli plánované výsledky.

Žijeme vo svete, ktorý sa mení **nevidaným tempom** a to pre EÚ prináša výzvy. Výdavky v EÚ sa v nadchádzajúcich rokoch zvýšia dvojnásobne, a preto Komisia aj členské štáty nesú **obrovskú zodpovednosť** za to, aby financie EÚ boli riadené správne a efektívne.

Na záver by som rád využil túto príležitosť na to, aby som poďakoval **komisárovi** za spoluprácu jeho inštitúcie v priebehu uplynulého roka. Niekedy sa môžu naše názory v konkrétnych bodoch líšiť, ale spoločne sa snažíme v rámci svojich príslušných povinností zabezpečiť, aby sa rozpočet EÚ využíval dobre.

Ďakujem Vám za **pozornosť** a rád zodpoviem Vaše otázky.